

Individuellt Liv i Gemenskap

Stöd- och föräldraförening för läkepedagogik och socialterapi

Dnr S2019/00088/SOF

Till Socialdepartementet
Enheten för socialtjänst och funktionshinderspolitik
Att.: Charlotta Örn
103 33 STOCKHOLM

Extra remissvar avseende SOU 2018:88 (LSS-utredningen) från stöd- och föräldraföreningen Individuellt Liv i Gemenskap (ILG)

Sammanfattning:

Vi vill med våra synpunkter understryka allas fri och rättigheter i enligt FN:s funktionshinderskonvention samt kommentera några viktiga delar som berör vår intresseförenings medlemmar och de verksamheter som vi stöttar.

Det ursprungliga utredningsdirektivet (Dir 2016:40) var tämligen motsägelsefullt:

Å ena sidan fick utredningen i uppdrag att bryta kostnadsutvecklingen vad gäller personlig assistans, å andra sidan skulle utredningen ha FN:s funktionshinderskonvention som riktmärke för att personer med funktionsnedsättning ska ha lika rätt att leva i samhället med lika valmöjligheter som andra. Vidare byttes regeringens särskilda utredare ut efter ungefär halva utredningstiden.

Utredningen fick dessutom några tilläggsdirektiv som lades till ganska sent i arbetet.

Själva betänkandet, som ju presenterades den 10 januari 2019, kan väl mot denna bakgrund anses

vara ett hyggligt byråkratiskt hantverk. Utredningen har tagit med värdefull statistik från omsorgsområdet. Utredningen har vidare refererat till ett stort antal rapporter och analyser från det senaste decenniet från tunga samhällsinstanser som SoS, ISF, IVO, Fk och SKL (numera SKR).

Vidare har utredningen under arbetets gång haft referensgrupper knutna till sig. En av dessa grupper har bestått av ett flertal organisationer inom funktionshindersområdet såsom FUB och Autism och aspergerförbundet. Utredningen har även sammanträffat med fler brukarorganisationer.

En viktig sektor inom vård- och omsorgsområdet i Sverige har dock helt förbisetts av utredningen, nämligen de verksamheter som erbjuder vård- och omsorgsverksamheter och skolverksamhet med en alternativ inriktning, de läkepedagogiska och socialterapeutiska verksamheterna. Det finns ett fyrtiotal sådana verksamheter i Sverige från Västerbotten i norr till Skåne i söder som bedriver bl.a. daglig verksamhet och gruppboheter för personer med svåra funktionsnedsättningar. Vid dessa verksamheter vårdas/undervisas ett tusental vårdtagare/elever.

Även nu i remissomgången kring utredningens betänkande (SOU 2018:88) har de läkepedagogiska och socialterapeutiska verksamheterna helt glömts bort. Bland de 203 remissinstanserna finns visserligen sådana organisationer som FUB, Autism och Aspergerförbundet och Funktionsrätt Sverige representerade men vård- och omsorgsverksamheter inom "vårt" område saknas helt. Vi undertecknade representerar en stöd och föräldraförening som verkar för att fler i Sverige ska få tillgång till utbildning, vård och omsorg och daglig verksamhet med läkepedagogisk och socialterapeutisk inriktning. Föreningen heter Individuellt Liv i Gemenskap (ILG) och har ca 200 medlemmar. Föreningen bildades 1993 ungefär samtidigt som Riksdagen tog beslutet om införande av LSS-lagen (SFS 1993:387) Föreningens styrelse består av både anhöriga till omsorgstagare/elever och företrädare för olika verksamheter. Många av våra individuella medlemmar är även medlemmar i ovannämnda funktionshinder-organisationer.

Som styrelsemedlemmar i en liten ideell förening har vi inte haft möjlighet att läsa betänkandets alla 1074 sidor i detalj, men några punkter vill vi kommentera:

I det ursprungliga utredningsdirektivet (Dir 2016:40) nämner man FN:s funktionshinderkonvention (SÖ 2008:26) och att konventionsstaterna enligt den ska ha i åtanke att funktionsnedsatta personer ska ha lika rätt att leva i samhället med lika valmöjligheter som andra och att konventionsstaterna ska vidta effektiva och ändamålsenliga åtgärder för dessa personers fulla inkludering i samhället. Vid genomläsning av utredningens förslag till ny LSS-lag ser man inte så tydliga avtryck av detta.

I en kommande lagrådsremiss och proposition bör det därför betonas att konventionens artiklar ska vara vägledande vid varje LSS-handläggares bedömning av enskildas behov av insatser. Det handlar om att medelst insatser utjämna olikheter som uppstår på grund av olika förutsättningar.

I avsnittet om Bostaden refererar utredningen till en rapport från Socialstyrelsen där de utifrån sin kartläggning av boendeformer framför att det finns en risk för institutionalisering genom en tendens mot fler boende och högre grad av samlokalisering med andra funktionshinder-verksamheter. Vi vill från ILG föreningens sida kommentera detta: Olika individuella behov måste kunna tillgodoses genom valfrihet och ett brett utbud av olika lösningar vad gäller boende, skola och sysselsättning. Det framhålls i utredningen med tydlighet och på flera ställen, att man anser all form av samlokalisering vara något som till varje pris måste undvikas. Med denna typ av ställningstagande har man uteslutit de alternativa verksamheter som ILG stöttar och som har haft sitt berättigande under många år: de läkepedagogiska och socialterapeutiska verksamheterna för barn, unga och vuxna utspridda i hela Sverige. För våra anhöriga med särskilda behov är den form av samlokalisering som erbjuds i dessa verksamheter av avgörande betydelse.

En närhet mellan bostad, skola och sysselsättning är för våra barn, syskon och anhöriga en förutsättning för att ge den trygga miljö som de behöver för att klara sin vardag, utveckla sina inneboende förmågor och öka sin självkänsla och självständighet. En samlokalisering måste därför inte alltid utgöra något oönskat och förkastligt, det måste inte automatiskt leda till att verksamheten får en institutionsliknande prägel. Inom läkepedagogik och socialterapeutisk verksamhet är det individens behov som sätts i centrum! Verksamheter av detta slag erbjuder en unik möjlighet för individen att i en avgränsande omgivning leva och verka i egen takt och efter egen förmåga, kunna ta in och överblicka sin tillvaro, känna att det man kan bidra med faktiskt syns och uppmuntras. Mycket är vunnet för just denna målgrupp när en inte tvingas till ett liv där t.ex. dagligt pendlande med färdtjänstfordon till och från boende och skola/daglig verksamhet tillåts uppta en stor del av dagen. Miljövaxlingar och därtill hörande ofta oförutsägbara möten, frammanar inte sällan oro och stress, speciellt som denna pendlartillvaro inte så sällan tenderar till att fallera p.g.a. olika omständigheter som inte så lätt kan förklaras för just denna målgrupp. Oron över att inte veta hur nästa dags resande kommer att fungera kan bara det vara en utlösande faktor för utåtagerande beteenden för somliga. Det är därför en fördel för vår målgrupp att ha flertalet kontakter och aktiviteter inom närområdet och det bidrar till upplevelsen av trygghet och goda levnadsvillkor.

Vi vill avslutningsvis påminna om en viktig formulering i den proposition till LSS-lagen som föregick riksdagsbeslutet:

”Principen bör vara att gruppboendestäder är förlagda till vanliga bostadsområden. Enligt min mening bör gruppboendestäderna utformas och placeras så att de inte får en institutionell prägel. Som jag i det föregående sagt om bostad med särskild service för barn och ungdomar, bör dock undantag i fråga om lokaliseringen kunna göras då det gäller bostäder för en mindre grupp personer, som är i så stort sjukvårdsbehov att det är nödvändigt att medicinsk vård är lätt tillgänglig. Likaså bör undantag kunna göras för bostäder i anslutning till s.k. socialterapeutiskt institut, där de boende lever i bykollektiv eller liknande tillsammans med personal och deras familjer.” (prop.1992/93:159, sid 87)

Undantaget som nämns i slutet av denna propositionstext har varit avgörande för att kunna bibehålla och vidareutveckla de antroposofiska verksamheterna inom vård- och omsorgsområdet.

Den första läkepedagogiska verksamheten, Mikaelgården, startade för mer än 80 år sedan i Järna. Därefter har många verksamheter startat och finns i hela Sverige. De erbjuder boende, utbildning och arbete för barn, ungdomar, vuxna och äldre som mottar insatser enligt LSS och SoL. Verksamheterna är idéburna, finns i nitton av Sveriges kommuner och omfattar över 1 000 omsorgstagare och har strax under 1 800 anställda/-årstjänster.

För barn i skolåldrarna är det läkepedagogik som är ledstjärnan och för vuxna personer socialterapi. Verksamheterna drivs inte av vinstintresse. Det är alltid ett individuellt liv i gemenskap. Verksamheterna är kända för sina vackra, estetiska miljöer och för den ekologiska profilen som visar ett kvalitetstänkande.

Många verksamheter har startat runt en enskild person som inte passat in någonstans och därigenom mått väldigt dåligt. Många föräldrar kan vittna om hur anhöriga har bollats runt mellan olika skolor, bostäder och daglig verksamhet. De har aldrig fått ro. Först när de kommit till en läkepedagogisk/socialterapeutisk verksamhet har de landat och kunnat komma till sin rätt.

En föreståndare på en av verksamheterna har skrivit en uppsats där en enkät skickats till föräldrar/anhöriga i verksamheten. Kontentan är:

Med inriktningen på läkepedagogik/socialterapi behåller man en kvalitet även om personal byts ut ibland. Följande aspekter är viktiga ingredienser i vård- och omsorgsarbetet: meningsfulla aktiviteter, stort engagemang, röd tråd, struktur, årsrytmen med årstidsfesterna.

Vi som undertecknat denna skrivelse är medlemmar i föreningen Individuellt Liv i Gemenskap (ILG) som är en anhörigförening för personer som vistas i antroposofiska verksamheter inom skola, vård och omsorg. Föreningens medlemmar är omsorgstagare, anhöriga och medarbetare i dess verksamheter, d.v.s. framför allt daglig verksamhet och gruppboendestad enligt LSS. ILG är en ideell förening med syfte att främja dessa s.k läkepedagogiska och socialterapeutiska verksamheter samt att stödja de som vårdas där och deras anhöriga.

Inger B Eriksson, Magnus Larsson, Bengt Wennermark, Pia Zettergren
(anhörigrepresentanter i ILG:s styrelse)

Ytterligare upplysning: Vid årsskiftet 2017/18 inskickade ILG en skrivelse på 19 sidor till den då sittande LSS-utredningen. En sammanfattning finns att ladda ner på föreningens hemsida www.ilg.se